

SA MOLA

EL PROJECTE D'INVESTIGACIÓ A L'HIPOGEU DE SA MOLA (ALAIOR)

El 8 de febrer de 2020, es va inaugurar una exposició dedicada a Joan Flaquer i a la seva faceta d'arqueòleg i investigador: **Joan Flaquer i l'enigma dels 400 vasos. 50 anys d'arqueologia menorquina (1910-1960)**.

L'estudi dels materials i la recerca bibliogràfica van permetre relacionar 269 vasos de fons alt, un tipus de vas característic del Talaiòtic final a Menorca, conservats a la col·lecció amb un hipogeu de la necròpolis de sa Mola (Alaior).

Curiosament, Joan Flaquer, tot i custodiar els materials arqueològics procedents d'aquest hipogeu a la seva col·lecció, no en publicà res.

Però l'excel·lent troballa no va deixar indiferent a d'altres investigadors de l'època que van poder accedir a la informació proporcionada per Flaquer, donant notícia de la troballa en algunes publicacions. Així, sabem que es va localitzar una gran acumulació de **vasos de fons alt** (link a peces destacades), més de 400, i d'altres materials a una fossa excavada a la roca, coneguda com a pati, situada davant l'entrada de l'hipogeu. La bibliografia de l'època esmenta també altres troballes: escudelles, copes, denes de vidre, algunes monedes, entre d'altres. No s'esmenten les restes òssies que segurament també varen sortir, i que no recollien.

La interpretació proposada a la literatura científica de l'època era que l'hipogeu s'hauria utilitzat com un lloc votiu, més concretament, un santuari dedicat a un déu «desconegut» per part de les comunitats prehistòriques de l'illa (Santa-Olalla, 1935). El dipòsit de vasos correspondria a una ofrena dedicada al déu.

Un cop recollides totes les notícies i informacions, analitzada la col·lecció Flaquer, i localitzat l'hipogeu, un equip tècnic vinculat al Museu va engegar un projecte d'investigació quinquennal a l'hipogeu de sa Mola. Es va plantejar una intervenció arqueològica per a recollir noves dades sobre l'hipogeu tot aplicant la metodologia científica actual amb l'ús de noves tecnologies per a la documentació. Així amb aquesta nova investigació s'ha reobert un debat científic iniciat feia un segle tot perseguint un objectiu: reinterpretar el jaciment.

La intervenció arqueològica va permetre enregistrar l'antiga excavació de Joan Flaquer i Antoni Vives Escudero al pati de l'hipogeu. També es localitzaren dipòsits amb material funerari, que haurien estat abocats des de l'interior de l'hipogeu.

Malgrat que ja s'intuïa per la tipologia de la cova excavada a la roca, les restes antropològiques i d'aixovars, van confirmar que l'hipogeu era funerari. Finalment, es varen localitzar un registre arqueològic intacte a la cantonada sud-oest del pati tot documentant un nou conjunt de materials molt semblant al que haurien trobat a l'antiga intervenció d'inicis del segle XX.

Es tractava de vasos aparentment abocats, del tipus de fons alt, així com escudelles, copes, la gran majoria de factura indígena; algunes imitaven importacions de ceràmica clàssica. En el dipòsit també s'hi localitzà una gran quantitat de restes d'ossos d'animals domèstics, la gran majoria subadults, primant la presència del porc, per davant de l'ovicaprí. Per la tipologia ceràmica s'ha pogut datar el conjunt entre finals del segle III i II aC, un moment en què les comunitats talaiòtiques interactuen amb d'altres cultures mediterrànies, principalment la púnica d'Eivissa.

Des del Museu, es continua treballant amb els materials i totes les dades recollides, fet que ens ha permès donar una nova interpretació al jaciment de sa Mola i a l'excel·lent troballa de Joan Flaquer. Les noves dades del projecte d'intervenció a sa Mola, han permès interpretar que el pati de l'hipogeu va ser el lloc on s'haurien encapsulat les restes d'un acte de comensalitat i de presentació d'ofrenes funeràries en honor als difunts enterrats dins l'hipogeu. A partir dels estudis i mostreigs realitzats sabem que hi va haver un alt consum d'animals domèstics, la gran majoria porcs i ovis, que haurien estat sacrificats amb una edat inferior als sis mesos. D'altra banda, les anàlisis realitzades de quatre vasos de fons alt, de fitòlits i greixos, han donat com a resultat presència de cereals i traces làcties, compatibles amb les restes d'un contingut compatible a un beuratge semblant a la cervesa.

El jaciment arqueològic encara ha d'oferir noves dades sobre el món funerari del Talaiòtic final, fet que ens permetrà avançar en el coneixement sobre el món funerari dels darrers segles abans de la nostra era. Per altra banda, la col·lecció Flaquer i el projecte de sa Mola han ajudat a aprofundir en el coneixement del vas de fons alt, un tipus de vas que pel seu valor estètic i històric, ha esdevingut en un dels objectes de la prehistòria recent més destacats de la col·lecció del Museu.

